

Johanna Jadstrand
010-473 58 49
Fredrik Malmberg
010-473 50 00

Till
Kulturdepartementet

Svar på remiss gällande Institutet för språk och folkminnets förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken (Ku2020/01900)

Inledning

Specialpedagogiska skolmyndigheten har i uppdrag av regeringen att dels erbjuda specialpedagogiskt stöd till samtliga skolformer, dels att driva specialskolor med rätten att utveckla tvåspråkighet med svenskt teckenspråk parallellt med svenska. I denna skolform finns även elever som har rätt till modersmål och minoritetsspråk. Specialpedagogiska skolmyndigheten har därför en betydande kunskap och erfarenhet av tvåspråkighet och av tvåspråkig undervisning. Dessutom har Specialpedagogiska skolmyndigheten långvarig erfarenhet av tvåspråkig fjärrundervisning samt i att producera läromedel. Det gäller både läromedel som är inriktade mot olika funktionsnedsättningar och mot tvåspråkighet.

Specialpedagogiska skolmyndigheten lämnar synpunkter på förslagen i kapitel 3 och i avsnitt 6.1. i förslaget till handlingsprogram.

Generella synpunkter

Specialpedagogiska skolmyndigheten vill uppmärksamma att barn, elever och vuxna med funktionsnedsättning finns i hela befolkningen. Specialpedagogiska skolmyndigheten saknar funktionsrättsperspektivet i förslaget till handlingsprogram och i dess förslag. Specialpedagogiska skolmyndigheten saknar särskilt flera skolformer i förslaget till handlingsprogram. Grundsärskolan, gymnasiesärskolan och specialskolan behöver synliggöras. Det behövs ett förtydligande kring att alla skolformer är berörda, så att alla barn och elever kan få likvärdiga möjligheter att utveckla språk.

Förslag 3.2 Förskolan

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker samtliga förslag på sidan 23 i handlingsplanen.

Avseende förslagen i de två sista punkterna, uppdrag till Skolverket om förskolor som genom fjärrundervisning ansluter eller önskar ansluta sig till andra förskolors flerspråkiga verksamhet och om utformande av pedagogiskt material, anser Specialpedagogiska skolmyndigheten att det är lämpligt att Specialpedagogiska skolmyndigheten deltar i en expertgrupp.

Förslag 3.3 Förskoleklass

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker samtliga förslag på sidan 24 i handlingsplanen.

Specialpedagogiska skolmyndigheten anser att en rätt till modersmålsundervisning i minoritetsspråken i förskoleklass ska införas för att språklärandet ska ske obrutet. Detta gäller även rätten till teckenspråk.

3.4 Grundskola

3.4.1 Tvåspråkig undervisning

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker samtliga förslag utom förslaget i den andra punkten på sidan 25.

När det gäller förslaget i den andra punkten att kravet på dagligt umgängesspråk för att en elev ska få delta i tvåspråkig undervisning i ett nationellt minoritetsspråk samt att högst hälften av undervisningstiden får ske på minoritetsspråket tas bort för nationella minoritetsspråk, liksom kravet att inslaget av svenska i undervisningen successivt ska öka anser Specialpedagogiska skolmyndigheten utifrån funktionellt tvåspråkighetslärande och kritiska perioder för språkutveckling att detta behöver förtydligas. Ett parallelexempel är att elever som har behov av teckenspråk, men som inte har detta som umgängesspråk i hemmet, ska kunna få det i förskola och skola. Barn som har ett minoritetsspråk som modersmål behöver ha rätt till svenska redan under förskoleåren för att utveckla en funktionell tvåspråkighet.

När det gäller förslaget i sista punkten på sidan 25 angående att undersöka möjligheterna att genom kommunöverskridande samarbete anordna modersmålsundervisning och tvåspråkig undervisning via fjärrundervisning vill Specialpedagogiska skolmyndigheten lyfta fram att myndigheten har stor erfarenhet av tvåspråkig fjärrundervisning och eventuellt kan bidra i arbetet.

3.4.2 Nationellt minoritetsspråk införs som ämne

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker samtliga förslag på sidan 27 i handlingsplanen.

Avseende förslaget i första punkten att nationellt minoritetsspråk blir nytt ämne i grundskolan har Specialpedagogiska skolmyndigheten följande kommentar. Minoritetsspråken som ämne skapar inte bara positiva möjligheter för minoriteterna utan öppnar möjligheten för alla att tillägna sig språken. Dock förutsätter det att alla grundförutsättningar som utbildade lärare och kursplaner finns på plats. Specialpedagogiska skolmyndigheten vill också påtala att som förslaget utformades i SOU 2017:91 är det inte möjligt att genomföra i specialskolan då timantalet i specialskolan redan nått gränsen för rimliga skoldagar.

Avseende förslaget i andra punkten att ämnet nationellt minoritetsspråk regleras i timplan till minst tre timmar i veckan anser Specialpedagogiska skolmyndigheten att detta borde även gälla elever som har behov av teckenspråk och väljer det som språkval. Specialpedagogiska skolmyndigheten vill också påtala att förslaget behöver analyseras utifrån specialskolans särskilda situation vad gäller elevernas timantal per läsår och långa veckopendlingsavstånd innan det realiserar. En generell översyn av specialskolans timplan är nödvändig innan ytterligare timmar läggs till.

Gällande förslaget i sista punkten att ta bort kravet på att modersmållärare i nationella minoritetsspråk ska ha språket som modersmål för att bli behöriga att undervisa i ämnet modersmål anser Specialpedagogiska skolmyndigheten att det behövs en kvalitetssäkring, en validering, av kunskapen i det språk som modersmålläraren ska undervisa i.

3.5 Gymnasium

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker samtliga förslag på sidan 27 i handlingsprogrammet.

6.1 Språkteknologi

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker båda förslagen på sidan 43 i handlingsplanen.

Specialpedagogiska skolmyndigheten menar att språkteknologi som innefattande till exempel rättstavningsprogram och anpassade fjärrundervisningsverktyg är en mycket god anpassning för att utveckla en funktionell tvåspråkighet.

Specialpedagogiska skolmyndigheten ser att det kan finnas synergieffekter genom samverkan kring digitalisering, i Förslag till handlingsprogram för bevarande av de samiska språken (Ku2019/01888/CSM, dnr 1.3.8-2019-1498) föreslås som en åtgärd att förtydliga befintliga uppdrag inom digitaliseringsområdet, både det till Skolverket och till andra, i fråga om de behov och utmaningar som finns i förhållande till de samiska språken”. (s 30)

Sakkunniga har i detta ärende varit Helen Bergstadius, Emelie Cramér-Wolrath, Annika Esperri, Lena Hammar, Eva Klubb Degsell, Agneta Nylander Widz och Angelina Sandberg. Föredragande har varit Johanna Jadstrand.

För Specialpedagogiska skolmyndigheten

Fredrik Malmberg
Generaldirektör